

Työeläkelaitoksille

OSAKEOPTIOT JA TEL-PALKKA

Yrityksissä on käytössä erilaisia kannustepalkkausjärjestelmiä. Osakesidonnaisia kannustusjärjestelmiä ovat henkilöstölle tai osalle siitä suunnatut osakeannit sekä vaihtovelkakirjalaina- ja optiolainajärjestelyt.

Viime aikoina ovat yleistyneet yritysjohdolle suunnatut optiolainajärjestelyt. Niissä yritys laskee liikkeeseen lainan johdon merkittäväksi. Lainaan liitetään optiotodistus, joka antaa johtajalle oikeuden muutaman vuoden kuluttua merkitä yhtiön osakkeita lainan liikkeeseenlaskuhetken hintaan. Johtajan näin saama etu on sitä suurempi mitä parempi yhtiön osakkeiden kurssikehitys on ollut.

Myös yrityksen koko henkilöstö voi olla optiojärjestelmän piirissä esimerkiksi siten, että työsuhteen jatkuttua määräajan työntekijä voi saada optio-oikeuksia, joiden lukumäärä perustuu hänen palkkaansa tietyssä ajankohtana.

Optiosta syntyvän edun verotus

Nykyisten verosäännösten mukaan kurssin noususta saatu hyöty on katsottu pääomatuloksi. Hallitus on antanut eduskunnalle lakiesityksen (HE 175/94), jonka mukaan osakeoptiosta saatu etu verotettaisiin edun saajan ansiotulona sinä vuonna, jona merkintä-oikeutta käytetään tai optio luovutetaan. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 1995 toimitettavassa verotuksessa. Julkisuudessa on ollut esillä lain ulottaminen myös vuoden 1994 loppupuolella toteutuviin optiovoittoihin.

Hallituksen esityksen perusteluissa on maininta, että vaihtovelkakirjalaina- tai optiolainajärjestelyissä syntyvä etu katsottaisiin paitsi ansiotuloksi myös palkaksi ennakonpidätysvelvollisuuksineen ja palkan sivukuluineen. Jos vuoden 1994 puolella toteutuneet optiovoitot katsotaan taannehtivasti ansiotuloiksi, ne eivät kuitenkaan voi olla ennakonpidätyksen alaista palkkaa. Niiden lukeminen TEL-palk-

kaan ei siten tule kysymykseen TEL:n 7 §:n 5 momentin sanamuodonkaan mukaan.

Optio-oikeudesta saatu etu ei ole TEL-palkkaa

Osakeoption käyttämisestä syntyvää etua ei oteta huomioon TEL-palkassa, vaikka sitä pidetään verotuksessa ansiotulona ja palkkana, josta työnantajan on toimitettava ennakonpidätys.

Kaikkia sellaisia tuloja, joita pidetään palkkatuloina veron ennakkoa pidätettäessä, ei lueta TEL-palkkaan. TEL-palkaksi katsottavalta edulta edellytetään yleensä, että se voidaan katsoa sovituksi vastikkeeksi työsopimuksen perusteella suoritetusta työstä.

Optiojärjestelmissä on kyse kannustepalkkauksesta. Optiosta saatava hyöty kuitenkin syntyy vasta osake-markkinoilla ja eroaa siten yhtiön tulokseen suoraan sidotuista palkanlisistä (bonukset yms.), jotka on katsottu TEL-palkkaan kuuluviksi.

Optiovoiton syntyminen riippuu siitä, miten työnantajayhtiön osakkeiden kurssi kehittyy. Kurssikehitykseen vaikuttavat markkinat ja sijoittajien suhtautuminen. Osakkeiden arvon nousulla ja yksittäisen henkilön työpanoksella ei ole sellaista yhteyttä, että kurssinousun tuottamaa hyötyä tulisi pitää TEL-palkkana, vaikka sitä verotuksellisista syistä halutaan verottaa ansiotulona. Optio voi myös raueta esimerkiksi jos kurssinousu jää toteutumatta tai jos optiota ei käytetä määrättynä aikana.

Osakeoptiota ei voida rinnastaa työnantajan työntekijälle ottamaan säästöhenkivakuutukseen tai muuhun vakuutusjärjestelyyn, jossa vakuutusmaksuja pidetään työntekijän ennakonpidätyksenalaisena palkkana ja siltä osin myös TEL-palkkana. Tällainen vakuutus on useinkin joko valinnainen tai kiinteä osa työntekijän kokonaispalkkaa ja siten erikseen sovittu vastike työnteosta. (Yleiskirje A 8/90, kohta 5.8 ja Lakiosaston tiedote 16/94.)

Optiojärjestelmä on osakekurssiin sidottu palkitsemisjärjestelmä kuten on henkilöstölle suunnattu osakeantikin. TEL-palkkana ei ole pidetty sellaista etua, joka syntyy yleistä merkintähintaa alhaisemman hintaan merkityistä työnantajayhtiön osakkeista, vaikka etu katsotaan eräiltä osin veronalaiseksi tuloksi (yleiskirje A 8/90, kohta 7.12).

Jos optio-oikeuksia myönnetään kollektiivisesti kaikille työntekijöille, on järjestelmässä henkilö-kuntaedun piirteitä. Koska henkilökuntaedut saadaan työsuhteen perusteella ilman yhteyttä työsuoritukseen, ei niitä ole pidetty TEL-palkkana.

Tulkintaryhmän kannanotto